

EXCELLENTE GESPREKSVOERING MET EXCELLENTE LEERLINGEN

DEEL 4:

Suggesties verrijkingsmateriaal voor de leerkracht

Deze uitgave maakt onderdeel uit van het product 'Excellente gespreksvoering met excellente leerlingen'. Dit product is voortgekomen uit een door 'Expertisecentrum Nederland' en 'BCO Onderwijsadvies' ingediend voorstel ten behoeve van de 'Call for Proposals 2013-2014', uitgezet door School aan Zet.

© Buiten het downloaden zijn alle rechten op dit product voorbehouden aan:

School aan Zet

Postbus 556, 2501 CN Den Haag

e-mail: secretariaat@schoolaanzet.nl

Titel: Excellente gespreksvoering met excellente leerlingen

Auteur(s): Cindy Teunissen, Maud van Druenen, Marian Bruggink en Mat Custers

Coördinatie: School aan Zet

Vormgeving en fotografie: Joeri Multimedia

School aan Zet wordt uitgevoerd in opdracht van het Ministerie van OCW, de PO-Raad en de VO-raad.

SUGGESTIES VERRIJKINGSMATERIAAL VOOR DE LEERKRACHT

Bij het selecteren van verrijkingsmateriaal voor de excellente leerlingen in de klas is het belangrijk om goed te kijken naar de capaciteiten, behoeften en interesses van de *individuele* leerling. Is het leerstof die net boven het niveau van de leerling uitstijgt? Wordt het kind hiermee voldoende uitgedaagd? Sluit het onderwerp aan bij de interesses van het kind?

Behalve deze voorwaarden voor verrijkingsmateriaal, kan de leerkracht gebruikmaken van onderstaande lijst met criteria. Deze is door SLO opgesteld op basis van een onderzoek naar verrijkingsmateriaal (zie: www.talentstimuleren.nl). Men kwam op de volgende criteria voor uitdagend verrijkingsmateriaal voor het basisonderwijs:

1. beroep doen op creativiteit
2. open opdrachten
3. hoog abstractieniveau
4. hoge mate van complexiteit
5. meerwaarde bieden ten opzichte van reguliere leerstof
6. stimuleren van een onderzoekende houding
7. beroep doen op zelfstandigheid van de leerling
8. uitlokken van een reflectieve houding
9. beroep doen op metacognitieve vaardigheden
10. uitlokken van interactie

Hieronder geven we – ter inspiratie – enkele voorbeelden van verrijkende opdrachten:

A. Maak je eigen stamboom ¹

Om je eigen stamboom goed en overzichtelijk in kaart te brengen, moet de leerling eerst op onderzoek uitgaan. *Wie waren je voorouders? En wanneer zijn ze geboren / gestorven? Met wie trouwden ze en wie waren hun kinderen? En waar vind je deze informatie?* Een stamboom – in ontwikkeling – geeft bovendien aanleiding tot interessante gesprekken over families.

B. Stel je eens voor.. ¹

Stel je voor dat je in de vroege middeleeuwen leeft. Beantwoord eens de volgende vragen: *In wat voor soort gezin leef je? Wat voor soort dingen doe je in de zomer? Wat voor soort dingen doe je in de winter? Wat voor kleding draag je bij die activiteiten? Wat eet je? Stel je voor dat je in de buurt van Aken zou wonen, waar Karel de Grote een paleis bewoonde. Als je de gelegenheid zou hebben dit paleis en zijn omgeving te bezoeken, wat zou je dan allemaal*

¹ Geïnspireerd op Vooruit-materiaal. Materiaal dat door het Centrum voor BegaafdheidsOnderzoek (CBO) in Nijmegen ontwikkeld is om hoogbegaafde leerlingen diepgaande en uitdagende leerstof te bieden.

zien? Karel de Grote heette in het Latijn 'Carolus Magnus'. Alle mensen die zo belangrijk waren dat er over hen geschreven werd, hadden een Latijnse naam. Natuurlijk ben jij ook een belangrijk persoon. Wat is je Latijnse naam?

De leerling moet zich voor deze opdracht eerst verdiepen in de tijd van de vroege middeleeuwen. Om de vragen te beantwoorden is fantasie, maar ook nauwkeurigheid nodig.

C. Inkorten van het alfabet ¹

Het Ministerie van Onderwijs heeft besloten om het alfabet in te korten. Elke inwoner mag alleen maar deze letters gebruiken: a, g, r, t, uu, w, p, oe, b, ee, m. En de letters mogen ook niet meer dubbel gebruikt worden. Lukt het jou om er zinnen mee te maken? Of een verhaal?

D. Syllogismen ¹

De leerling leest enkele vraagstukken. De enige manier om achter het antwoord te komen, is door goed te redeneren. Er worden verschillende aannamen gedaan, waarover de leerling vragen moet beantwoorden. Een voorbeeld van een vraagstuk is:

Neem aan het dat het volgende waar zou zijn:

A. Als Susan en Karin zouden gaan verhuizen van Soest naar Maastricht, dan moeten hun vaders naar ander werk zoeken.

B. Als Susans vader en Karins vader naar ander werk moeten zoeken, dan zal één van hen een drogisterij beginnen en de ander wordt loodgieter.

C. Karin verhuist naar Maastricht vanuit Nijmegen. Karins vader begint een drogisterij.

Vragen:

1. Werd Susans vader loodgieter?

2. Verhuisde Susan van Nijmegen naar Maastricht?

3. Kunnen we aannemen dat Karins vader geen drogisterij begon in Nijmegen?

E. Samen probleem oplossen ²

Stel een kleine groep samen waarin leerlingen een probleem oplossen. Geef iedere leerling een eigen rol: de één is gespreksleider, de ander maakt aantekeningen, de volgende is waarnemer, etc. Geef de groep een gezamenlijke opdracht mee, bijvoorbeeld om een oplossing te bedenken voor de verkeersdrukke rondom de school bij het wegbrengen en ophalen van de kinderen. Elk groepslid mag oplossingen aandragen en geeft argumenten. Kinderen luisteren naar elkaar en samen komen ze tot één of twee goede oplossingen. Evalueer na afloop de samenwerking en de inhoud van het gesprek (redeneringen, argumenten).

² Geïnspireerd op het boek: Verhoeven, L., Biemond, H., & Litjens, P. (2007). *Tussendoelen mondelinge communicatie. Leerlijnen voor groep 1 tot en met 8*. Nijmegen: Expertisecentrum Nederlands.

F. Debatteren ³

Oefen het debatteren in de klas. Grijp terug op een meningsverschil dat aan de orde was in de klas of breng een nieuw onderwerp in (bijvoorbeeld verplichte orgaandonatie). Zorg ervoor dat de stelling of vraag waarover wordt gediscussieerd eenduidig is en bij de belevingswereld van de kinderen past. Kinderen bereiden het debat voor door argumenten voor en tegen te verzamelen en zich in te lezen in het onderwerp. Stel kritische vragen tijdens het debat en stimuleer leerlingen om argumenten van anderen samen te vatten. Evalueer na afloop de inhoud en de vorm van het debat. Stel samen vast in hoeverre het meningsverschil is opgelost.

³ Geïnspireerd op het boek: Gijssel, M. & Druenen, van, M. (2011). *Opbrengstgericht werken aan mondelinge taalvaardigheid*. Nijmegen: Expertisecentrum Nederlands.

School aan Zet

Lange Voorhout 20 | 2514 EE Den Haag

Postbus 556 | 2501 CN Den Haag

www.schoolaanzet.nl

